YASHIL IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№4

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, aprel.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI TO'LOV INFRATUZILMASINI SHAKILLANISHI VA RIVOJLANISH DINAMIKASI: TARIXIY, ILMIY HAMDA BOZOR TAHLILI 32
A.A. Akbarov, X.R. Aliyev

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA BUXGALTERIYA HISOBINI TASHKIL ETISHNING ME'YORIY-HUQUQIY ASOSLARI VA ULARNING IQTISODIY AHAMIYATI............42
Karayev Payzillaxon Yusufxonovich

TURIZM KORXONALARINING INNOVATSION FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYAVIY AKTIVLARNING ROLI............47
Ruzibayeva Nargiza Xakimovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKOLOGIK SOLIQLAR VA TO'LOVLAR TIZIMI TAHLILI 53
Sadullayev Rasulbek Palvanbayevich, Abdolniyazov Murodbek Madiyarovich

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHDA AMALGA OSHIRILAYOTGAN ISHLAR VA TIZIMGA KIRITILAYOTGAN O'ZGARISHLAR............59
Kasimova Gulyar Axmatovna, Aripova Kamola Botir qizi

MINTAQAVIY RIVOJLANISHNI KOMPLEKS BAHOLASH VA PROGNOZLASHDA EKONOMETRIK VA SUN'IY INTELLEKT USULLARINING INTEGRATSIYASI 64
Namazov Gafur Shokulovich

BALIQCHILIK SUBYEKTLARINI RIVOJLANTIRISHDA DUNYO MAMLAKATLARINING O'RNI 69
Beglayev Uchqun Xurramovich

KAMBAG'ALLIK FENOMENINING IJTIMOIY-IQTISODIY VA NAZARIY-KONTSEPTUAL ASOSLARI 75
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA HISOB VA BIZNES JARAYONLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI 81
Artikova R.A.

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA DIVIDEND TO'LASH QOBILIYATI KOEFFITSIYENTINING MAQBUL ORALIG'INI ANIQLASH VA UNING INVESTITSION SAMARADORLIKKA TA'SIRI............88
Ibragimov G'anijon G'ayratovich

STRATEGIES TO RAISE AWARENESS OF NATURAL POLLUTION AMIDST RISING POPULATION DENSITY AND GDP PER CAPITA IN UZBEKISTAN............93
Axliddin Aropitdinovich Valiyev, Askarov Farhod Rakhmatovich

РОЛЬ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА В ESG-ОРИЕНТИРОВАННОМ РАЗВИТИИ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ............99
Айматова Фарида Хуразовна

KORXONALARDA INVESTITSION FAOLIYATINI RIVOJLANISHINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI............107
Shukurillaev Jahongir Botir o'g'li

DEHQON XO'JALIKLARINI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDA KREDITLAR MIQDORINI DIFFERENSIYALLASHTIRISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 113
Xakimov Zafar Ibragimovich

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 118
Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich, Batirova Raxima Abdujabborovna

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI

Tadjimirzayev Anvar Abduvoxidovich
Namangan davlat texnika universiteti
Mustaqil izlanuvchisi
Email: anvar_tojimirzayev@gmail.com

Ilmiy rahbar:
Batirova Raxima Abdujabborovna
Iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori, dotsent
Email: raximaxon_botirova@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada so‘nggi yillarda O‘zbekistonda iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitida kichik biznes rivojlanishining imkoniyatlari va yo‘nalishlari, tadbirkorlar uchun o‘z biznesini butun mamlakat doirasida kengaytirish, boshqa hududlarda ham ish o‘rinlari yaratish, faoliyatini kichik biznes subyektlari sifatida boshlagan korxonalarning o‘rta va yirik biznesga o‘sib o‘tishi jarayonlari hamda hozirda ichki va tashqi bozorda o‘z salmoqli o‘rni va brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllanishi, biznesni qulaylashtirish choralari va natijalari tahlil etilgan.

Kalit so‘zlar: iqtisodiyotning erkinlashtirilishi, kichik biznes, biznes muhiti, tadbirkorlik, soliqlar, tadbirkorlikni himoyalash.

Abstract. the article analyzes the possibilities and directions of small business development in the conditions of the liberalization of the economy in Uzbekistan in recent years, the expansion of its business for entrepreneurs within the framework of the whole country, the creation of jobs in other regions, the processes of the growth of enterprises that began their activities as small business entities into medium and large.

Key words: economic liberalization, small business, business environment, entrepreneurship, taxes, entrepreneurship protection.

Аннотация. В статье рассматриваются возможности и направления развития малого бизнеса в Узбекистане в условиях либерализации экономики в последние годы, расширение бизнеса для предпринимателей по всей стране, создание рабочих мест и в других регионах, процессы перехода предприятий, начинающих свою деятельность в качестве субъектов малого бизнеса, в средний и крупный бизнес, а теперь и класс предпринимателей, имеющих весомую роль и бренд на внутреннем и внешнем рынках. формирование и мероприятия по оптимизации бизнеса, результаты которых проанализированы.

Ключевые слова: либерализация экономики, малый бизнес, деловая среда, предпринимательство, налоги, защита предпринимательства.

KIRISH

O‘zbekistonda kichik biznes rivojlanishini quvvatlash tizimida 2017-yildan boshlab salmoqli o‘zgarishlar sodir bo‘ldi. Respublikamizda kichik biznes sektorini rivojlantirishga qaratilgan 2100 dan ko‘proq qonunlar,

Farmonlar va qarorlar, me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Ularga asosan 200 taga yaqin litsenziya va ruxsatnoma bekor qilindi, 42 ta faoliyat turi xabardor etish tartibiga o'tkazildi. 2026-yilda bu jarayonlar davom etmoqda. Ruxsatnomalarni rasmiylashtirish tartiblari soddalashtirildi, muddatlari qisqartirildi. Ortiqcha tekshirishlar, naqd pul, valyuta va xomashyo bo'yicha ko'plab cheklovlarga barham berilmoqda. Bunday qulaylik va imkoniyatlar natijasida yangi subyektlar keskin ko'payib, avvaldan ishlayotganlari faoliyatini kengaytirmoqda. Xususan, 2017–2025-yillarda tadbirkorlar soni qariyb besh baravar oshdi.

Biznes muhiti yaxshilanishi tadbirkorlarning asosiy kapitalga qo'yilmalariga rag'batlantiradi. Faqat 2024-yil davomida tadbirkorlar tomonidan biznes uchun 55 mingdan ortiq binolar qurildi. Tushumlari 1 million dollardan oshgan tadbirkorlik subyektlari soni 5 mingtaga ko'payib, 26 mingtaga yetdi. Eksport qiluvchi korxonalar soni 7,5 mingta bo'lib, umumiy eksport hajmi 30 foizga ko'paydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Kichik biznesni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari masalasi iqtisodiyot fanida keng va chuqur o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar kichik biznesning iqtisodiy o'sish, bandlikni ta'minlash hamda innovatsion rivojlanishdagi muhim rolini asoslab beradi. Xususan, Joseph A. Schumpeter innovatsiyalarni iqtisodiy rivojlanishning asosiy drayveri sifatida talqin qilib, kichik biznes subyektlari yangi g'oyalar va texnologiyalarni joriy etishda muhim subyekt ekanligini ta'kidlaydi. Uning fikricha, tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy tizimni yangilovchi "ijodiy buzilish" jarayonining markazida turadi.

Kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va tashkiliy jihatlari Douglass C. North tomonidan chuqur tahlil qilingan. U iqtisodiy rivojlanishda institutlarning roli hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini asoslab, samarali huquqiy va tashkiliy muhit kichik biznes faoliyatining kengayishiga xizmat qilishini ko'rsatadi. Northning 1990-yildagi tadqiqotlarida iqtisodiy institutlar, xususan, mulk huquqi himoyasi va shartnomaviy munosabatlarning ishonchliligi tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiruvchi asosiy omillar sifatida qayd etilgan.

Shuningdek, Hernando de Soto kichik biznes rivojlanishida norasmiy iqtisodiyot muammolariga alohida e'tibor qaratadi. U 2000-yildagi tadqiqotlarida rivojlanayotgan mamlakatlarda kichik biznes subyektlarining katta qismi rasmiy tizimdan tashqarida faoliyat yuritishini va bu holat ularning moliyaviy resurslarga kirishini cheklashini ta'kidlaydi. De Sotoning konsepsiyasiga ko'ra, iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish orqali norasmiy sektordagi biznesni rasmiylashtirish kichik biznes rivojlanishining muhim sharti hisoblanadi.

Kichik biznesni moliyalashtirish mexanizmlari Muhammad Yunus tomonidan ishlab chiqilgan mikro moliyalashtirish konsepsiyasi orqali keng yoritilgan. Yunusning 1983-yilda tashkil etilgan Grameen Bank tajribasi kichik tadbirkorlikni kreditlash orqali kambag'allikni kamaytirish mumkinligini amaliy jihatdan isbotlab berdi. Ushbu yondashuv kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda kredit resurslarining ahamiyatini kuchaytiradi va moliyaviy inklyuziyani rivojlantirish zarurligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, David Birch kichik biznesning bandlik yaratishdagi rolini empirik jihatdan asoslab bergan. U 1987-yildagi tadqiqotlarida yangi ish o'rinlarining asosiy qismi aynan kichik va o'rta biznes subyektlari tomonidan yaratilishini ko'rsatadi. Bu esa davlat siyosatida kichik biznesni qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini kuchaytirish zarurligini asoslaydi.

Michael E. Porter esa kichik biznesni rivojlantirishni hududiy raqobatbardoshlik va klasterlashuv konsepsiyasi bilan bog'laydi. Uning 1990-yildagi "Competitive Advantage of Nations" asarida kichik biznes subyektlarining klasterlar tarkibida faoliyat yuritishi innovatsiyalarni tezlashtirishi, xarajatlarni kamaytirishi va bozor imkoniyatlarini kengaytirishini ta'kidlaydi. Porterning ushbu yondashuvi kichik biznesni rivojlantirishning hududiy-iqtisodiy mexanizmlarini shakllantirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Shuningdek, Paul A. Samuelson va William D. Nordhaus iqtisodiyot nazariyasida kichik biznesni bozor iqtisodiyotining ajralmas qismi sifatida ko'rib, uning resurslardan samarali foydalanish va raqobat muhitini shakllantirishdagi rolini asoslab beradi. Ularning tadqiqotlarida kichik biznesning iqtisodiy tizimdagi muvozanatni ta'minlashdagi ahamiyati alohida qayd etilgan.

Zamonaviy tadqiqotlarda esa kichik biznesni rivojlantirish mexanizmlari raqamli transformatsiya, innovatsion ekotizimlar va davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash instrumentlari bilan bog'liq holda o'rganilmoqda. Xususan, OECD tashkilotining tadqiqotlarida kichik biznesni rivojlantirish uchun soliq imtiyozlari, subsidiyalar, startaplarni qo'llab-quvvatlash dasturlari va biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan institutsional islohotlar muhim mexanizmlar sifatida ko'rsatib o'tiladi.

Umuman olganda, ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, kichik biznesni rivojlantirishning iqtisodiy mexanizmlari ko'p qirrali bo'lib, ular institutsional muhit, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyati, innovatsion faoliyat, davlat siyosati va bozor infratuzilmasi bilan uzviy bog'liq holda shakllanadi. Ushbu omillarning uyg'unlashuvi kichik biznesning barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar rasmiy statistik manbalar, xalqaro tashkilotlar hisobotlari hamda ilmiy adabiyotlar asosida yig'ildi. Tahlil jarayonida taqqoslama, dinamik qatorlar, strukturaviy va korrelyatsion tahlil usullaridan foydalanildi. Shuningdek, kichik biznes rivojlanishiga ta'sir etuvchi omillarni aniqlash uchun iqtisodiy ko'rsatkichlar o'rtasidagi bog'liqliklar kompleks baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2023-yilga qadar korxonalarning soliq organlari bilan munosabatlarini soliq tekshiruvlariga oid jarimalar turlarining ko'pligi va og'irligi murakkablashtirar edi. Oyiga o'rtacha 1 million so'm soliq to'laydigan kichik tadbirkorlarga 5 milliondan 10 million so'mgacha moliyaviy jarima qo'llanishi oddiy hol edi. Ya'ni kichik tadbirkorlar uchun ham, yirik korxonalar uchun ham jazo bir xil. Bunga barham berish uchun barcha turdagi tekshiruvlar Biznes-ombudsman tomonidan muvofiqlashtirilishi, jarimalar miqdori tadbirkor to'layotgan soliq miqdoridan oshmasligi kerakligi belgilandi. Bunday muammo ayniqsa savdo sohasiga xos edi. Bu borada savdo qoidalarini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik bekor qilindi.

Kichik biznes rivojlanishini qo'llab-quvvatlashda Savdo-sanoat palatasi faoliyatini takomillashtirish zarurligi ham yaqqol namoyon bo'lmoqda. Uning vazifa va vakolatlari kengaytirilmoqda. Xususan, hukumatga ko'rib chiqilishi majburiy bo'lgan masalani kiritish, tadbirkor manfaatini ko'zlab Oliy sudga ariza taqdim etish vakolatlari berildi. Savdo-sanoat palatasi hukumat bo'ysunuvidan to'liq chiqarildi va tadbirkorlar manfaatining chinakam himoyachisi bo'lishi lozim.

Kichik biznes sektoriga davlat rahbari darajasida nihoyatda jiddiy e'tibor qaratilayotgani o'z natijalarini bermoqda. Ko'p ishbilarmonlar o'z biznesini butun mamlakat miqyosida kengaytirib, minglab ish o'rinlarini yaratdi va nufuzli yirik kompaniyalarga aylandi. Ichki va tashqi bozorda o'z nufuzi hamda brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllana boshladi.

Maqolada so'nggi yillarda O'zbekistonda iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitlarida kichik biznes rivojlanishining imkoniyatlari va yo'nalishlari, tadbirkorlar uchun o'z biznesini butun mamlakat doirsida kengaytirish, boshqa hududlarda ham ish o'rinlari yaratish, faoliyatini kichik biznes sub'ektlari sifatida boshlagan korxonalarning o'rta va yirik biznesga o'sib o'tishi jarayonlari va hozirda ichki va tashqi bozorda o'z salmoqli o'rni va brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllanishi va biznesni qulaylashtirish choralari, natijalari tahlil etilgan. Kalit so'zlar: iqtisodiyotning erkinlashtirilishi, kichik biznes, biznes-muhit, tadbirkorlik, soliqlar, tadbirkorlikni himoyalash.

Maqolada so'nggi yillarda O'zbekistonda iqtisodiyotning erkinlashtirilishi sharoitida kichik biznes rivojlanishining imkoniyatlari va yo'nalishlari, tadbirkorlar uchun o'z biznesini butun mamlakat doirasida kengaytirish, boshqa hududlarda ham ish o'rinlari yaratish, faoliyatini kichik biznes subyektlari sifatida boshlagan korxonalarning o'rta va yirik biznesga o'sib o'tishi jarayonlari hamda hozirda ichki va tashqi bozorda o'z salmoqli o'rni va brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllanishi, biznesni qulaylashtirish choralari va natijalari tahlil etilgan. Kalit so'zlar: iqtisodiyotning erkinlashtirilishi, kichik biznes, biznes muhiti, tadbirkorlik, soliqlar, tadbirkorlikni himoyalash.

O'zbekistonda kichik biznes rivojlanishini quvvatlash tizimida 2017-yildan boshlab salmoqli o'zgarishlar sodir bo'ldi.Respublikamizda kichik biznes sektorini rivojlantirishga qaratilgan 2100 dan ko'proq qonunlar, Farmonlar va qarorlar, me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Ularga asosan 200 taga yaqin litsenziya va ruxsatnoma bekor qilindi, 42 ta faoliyat turi xabardor etish tartibiga o'tkazildi. 2026-yilda bu jarayonlar davom etmoqda bekor qilindi. Ruxsatnomalarni rasmiylashtirish tartiblari soddalashtirildi, muddatlari qisqartirildi. Ortiqcha tekshirishlar, nakd pul, valyuta va xomashyo bo'yicha ko'plab cheklovlarga barham berilmoqda. Bunday qulaylik va imkoniyatlar natijasida yangi sub'ektlar keskin ko'payib, avvaldan ishlayotganlari faoliyatini kengaytirmoqda. Xususan, 2017-2025-yillarda tadbirkorlar soni qariyb besh baravar oshdi. Biznes muhiti yaxshilanishi tadbirkorlarning asosiy kapitalga qo'yilmalarga rag'batlantiradi. Faqat 2024-yil davomida tadbirkorlar tomonidan biznes uchun 55 mingdan ortiq binolar qurildi. Tushumlari 1 million dollardan oshgan tadbirkorlik sub'ektlari soni 5 mingtaga ko'payib, 26 mingtaga yetdi. Eksport qiluvchi korxonalar soni 7,5 mingta bo'lgan umumiy eksport hajmi 30 foizga ko'paydi.

O'zbekistonda kichik biznes rivojlanishini quvvatlash tizimida 2017-yildan boshlab salmoqli o'zgarishlar sodir bo'ldi. Respublikamizda kichik biznes sektorini rivojlantirishga qaratilgan 2100 dan ko'proq qonunlar, Farmonlar va qarorlar, me'yoriy hujjatlar qabul qilindi. Ularga asosan 200 taga yaqin litsenziya va ruxsatnoma bekor qilindi, 42 ta faoliyat turi xabardor etish tartibiga o'tkazildi. 2026-yilda bu jarayonlar davom etmoqda. Ruxsatnomalarni rasmiylashtirish tartiblari soddalashtirildi, muddatlari qisqartirildi. Ortiqcha tekshirishlar, naqd pul, valyuta va xomashyo bo'yicha ko'plab cheklovlarga barham berilmoqda. Bunday qulaylik va imkoniyatlar natijasida yangi subyektlar keskin ko'payib, avvaldan ishlayotganlari faoliyatini kengaytirmoqda. Xususan, 2017–2025-yillarda tadbirkorlar soni qariyb besh baravar oshdi.

Biznes muhiti yaxshilanishi tadbirkorlarning asosiy kapitalga qo‘yilmalariga rag‘batlantiradi. Faqat 2024-yil davomida tadbirkorlar tomonidan biznes uchun 55 mingdan ortiq binolar qurildi. Tushumlari 1 million dollardan oshgan tadbirkorlik subyektlari soni 5 mingtaga ko‘payib, 26 mingtaga yetdi. Eksport qiluvchi korxonalar soni 7,5 mingta bo‘lib, umumiy eksport hajmi 30 foizga ko‘paydi.

2023-yilga qadar korxonalarning soliq organlari bilan munosabatlarini soliq tekniruvlariga oid jarimalar turi ko‘pligi va og‘irligi murakkablashtirara edi. Oyiga o‘rtacha 1 million so‘m soliq to‘laydigan kichik tadbirkorlarga 5 milliondan 10 million so‘mgacha moliyaviy jarima qo‘llanishi oddiy hol edi. Ya’ni kichik tadbirkorlar uchun ham, yirik korxonalar uchun ham jazo bir xil. Bunga barham berish uchun barcha turdagi tekshiruvlar Biznes-ombudsman tomonidan muvofiqlantirilini, jarimalar miqdori tadbirkor to‘layotgan soliq miqdoridan oshmasligi kerakligi belgilandi. Bunday muammo ayniqsa savdo sohasiga xos eli. Bu borada savdo qoidalarini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik bekor qilindi. Kichik biznes rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashda Savdo-sanoat palatasi faoliyatini takomillashtirish zarurligi ham yaqqol namoyon bo‘lmoqda. Uning vazifa va vakolatlari kengaytirilmoqda. Xususan, hukumatga ko‘rib chiqilishi majburiy bo‘lgan masala kiritish, tadbirkor manfaatini ko‘zlab Oliy sudga ariza taqdim qilish vakolatlari berildi. Savdo-sanoat palatasi hukumat bo‘ysunuvidan to‘liq chiqarildi va tadbirkorlar manfaatining chinakam himoyachisi bo‘lishi lozim. Kichik biznes sektoriga davlat rahbari darajasida nihoyatda jiddiy e’tibor qaratilayotganini o‘z natijalarini bermoqda. Ko‘p ishbilarmonlar o‘z biznesini butun mamlakat miqyosida kengaytirib, minglab ish o‘rinlarini yaratdi va nufuzli yirik kompaniyalarga aylandi. Ichki va tashqi bozorda o‘z nufuzi hamda brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllana boshladi.

2023-yilga qadar korxonalarning soliq organlari bilan munosabatlarini soliq tekshiruvlariga oid jarimalar turlarining ko‘pligi va og‘irligi murakkablashtirar edi. Oyiga o‘rtacha 1 million so‘m soliq to‘laydigan kichik tadbirkorlarga 5 milliondan 10 million so‘mgacha moliyaviy jarima qo‘llanishi oddiy hol edi. Ya’ni kichik tadbirkorlar uchun ham, yirik korxonalar uchun ham jazo bir xil. Bunga barham berish uchun barcha turdagi tekshiruvlar Biznes-ombudsman tomonidan muvofiqlashtirilishi, jarimalar miqdori tadbirkor to‘layotgan soliq miqdoridan oshmasligi kerakligi belgilandi. Bunday muammo ayniqsa savdo sohasiga xos edi. Bu borada savdo qoidalarini buzganlik uchun jinoiy javobgarlik bekor qilindi.

Kichik biznes rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashda Savdo-sanoat palatasi faoliyatini takomillashtirish zarurligi ham yaqqol namoyon bo‘lmoqda. Uning vazifa va vakolatlari kengaytirilmoqda. Xususan, hukumatga ko‘rib chiqilishi majburiy bo‘lgan masalani kiritish, tadbirkor manfaatini ko‘zlab Oliy sudga ariza taqdim etish vakolatlari berildi. Savdo-sanoat palatasi hukumat bo‘ysunuvidan to‘liq chiqarildi va tadbirkorlar manfaatining chinakam himoyachisi bo‘lishi lozim.

Kichik biznes sektoriga davlat rahbari darajasida nihoyatda jiddiy e’tibor qaratilayotgani o‘z natijalarini bermoqda. Ko‘p ishbilarmonlar o‘z biznesini butun mamlakat miqyosida kengaytirib, minglab ish o‘rinlarini yaratdi va nufuzli yirik kompaniyalarga aylandi. Ichki va tashqi bozorda o‘z nufuzi hamda brendiga ega tadbirkorlar sinfi shakllana boshladi.

Makroiqtisodiy barqarorlik va xalq farovonligini uzluksiz yaxshilab borish nuqtai nazaridan tadbirkorlikni yanada rivojlakgirish, biznes sharoitlar yaratib berish maqsadga muvofiq. Bu borada Prezident tomonidan 2022-yil avgustda beshta asosiy yo‘nalishlar biri bo‘yicha amalga oshirilishi lozim bo‘lgan choralar asoslab berildi. Birinchi yo‘nalishda korxonalarni toifalarga ajratish, ularni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha alohida yondashuvlarni belgilashsh. Xususan, yillik aylanmasi 1 milliard so‘mgacha bo‘lgan korxonalar — mikro biznes, 10 milliard so‘mgacha bo‘lgani — kichik biznes va 100 milliard so‘mgacha bo‘lgani o‘rta biznes toifasiga kiradi. shundan kelib chiqib, 2023-yil 1 yanvardan boshlab mikro biznes uchun aylanmadan olinadigan soliqning amaldagi 4 foizdan 25 foizgacha bo‘lgan stavkalari o‘rniga yagona 4 foizli soliq stavkasi joriy etildi. Yillik aylanmasi 1 milliard so‘mdan oshib, umumiy soliq to‘lash tartibiga o‘tgan korxonalar bir yil davomida foy da solig‘ini 2 barobar kam to‘laydi. Ushbu imkoniyatlar 370 ming tadbirkor ga yengillik yaratdi. Yuqori salohiyatli o‘rta korxonalar uchun ham qator soliq va kompensatsiya imtiyozlari belgilandi. Koronavirus pandemiyasi keltirgan iqtisodiy qiyinchiliklarga qaramay, 2023-yil 1 yanvardan boshlab qo‘shilgan qiymat solig‘i stavkasi 12 foizga tushirildi. Tadbirkorlar uchun yana bir yengillik - 2022-yil 1 iyuldan boshlab bo‘sh bino yoki foydalanilmayotgan yer uchastkasiga nisbatan soliqlarning onirilgan stavkalarini qo‘llash bekor qilindi. Shuningdek, tadbirkorlarning shu tarzda ilgari onirib hisoblangan 2 trillion so‘mlik qarzlaridan ham voz kechildi. Ikkinchi yo‘nalin - qulay moliyalashtirish tizimini qulaylashtirilishi bo‘lib, bu maqsadlarda kichik biznes loyihalariga 20 trillion so‘m yo‘naltirilini belgilandi. Bundan tashqari, tijorat banklari xalqaro moliya institutlaridan ham mablag‘lar jalb etadi. Tadbirkorlik jamg‘armasi tomonidan kafillik berish imkoniyatlari qo‘shimcha 2 barobarga onirilishi natijasida kamida 15 ming nafar tadbirkorning kredit olindagi garov masalasi hal bo‘ladi. Uchinchi yo‘nalishda tuman va shaharlar sharoitidan kelib chiqib, biznes uchun alohida yondashuvlar joriy etildi. 2023-yildan shart-sharoiti bo‘yicha barcha tuman va shaharlar 5 ta toifaga ajratildi. Ularda soliq, subsidiya, kredit foizlari uchun kompensatsiya va kafillik berish, infratuzilmaga ulash bo‘yicha alohida tartiblar belgilandi. Yerni xususiylashtirish uchun belgilangan summa, ya’ni yer solig‘ining 20 karrasi miqdoridagi to‘lov Toshkent shahri va viloyat markazlarida 10 karraga, boshqa hududlarda 5 karraga pasaytirildi. To‘rtinchi yo‘nalish - tadbirkorlarning mulk huquqi himoyasiga taalluqli. Yer va

mulk ajratish haqidagi qarorlarni bekor qilish, tergov jarayonida mol-mulkni xatlab qo'yishni faqat sud hal etiladi. Shuningdek, tadbir- korlarning sudlarga murojaat qilish imkoniyati kengaytirildi. Jumladan, ma'muriy sudlarga ariza berinda davlat boji stavkasi 2 barobar kamaytirildi. Tadbirkorlarning soliq idoralari qarori ustidan sudga shikoyat kiritish muddati hozirgi 1 oydan 3 yilgacha uzaytirildi. Beshinchi yo'nalishda tadbirkorlar faoliyatini nazorat qilish va ularni javobgarlikka tortish masalalarini qamrab olgan. Avvalo, tadbirkorlarga nisbatan yangi javobgarlik va jazo choralarini joriy etinga 3 yillik moratoriy e'lon qilindi. 2023-yildan 26 ta idoraning takrorlanuvchi nazorat funksiyalari bekor qilindi. Alohida qayd etish lozimki 2017-yildan so'ng, ya'ni 2022-yilgai kelib biznesga soliqlar 16 tadan 9 taga qisqardi, pensiya, maktab va yo'ljamg'armalarga biznes uchun og'ir yuk bo'lgan 3,2 foizli yig'imlar bekor qilindi. Ushbu yig'imlar korxonalarning foydasidan qat'i nazar, oborotdan olinar, ularning miqdori korxonalarning kamida 25 - 30 foiz foydasiga teng edi. Molk-mulk, daromad solig'i va ijtimoiy soliqlar stavkalari 2 barobarga kamaytirildi.

Makroiqtisodiy barqarorlik va xalq farovonligini uzluksiz yaxshilab borish nuqtayi nazaridan tadbirkorlikni yanada rivojlantirish, biznes uchun sharoitlar yaratib berish maqsadga muvofiq. Bu borada Prezident tomonidan 2022-yilning avgustida beshta asosiy yo'nalishdan biri bo'yicha amalga oshirilishi lozim bo'lgan choralar asoslab berildi.

Birinchi yo'nalishda korxonalarni toifalarga ajratish, ularni qo'llab-quvvatlash bo'yicha alohida yondashuvlarni belgilash. Xususan, yillik aylanmasi 1 milliard so'mgacha bo'lgan korxonalar — mikro biznes, 10 milliard so'mgacha bo'lgani — kichik biznes va 100 milliard so'mgacha bo'lgani o'rta biznes toifasiga kiradi. Shundan kelib chiqib, 2023-yilning 1-yanvaridan boshlab mikro biznes uchun aylanmadan olinadigan soliqning amaldagi 4 foizdan 25 foizgacha bo'lgan stavkalari o'rniga yagona 4 foizli soliq stavkasi joriy etildi. Yillik aylanmasi 1 milliard so'mdan oshib, umumiy soliq to'lash tartibiga o'tgan korxonalar bir yil davomida foyda solig'ini 2 barobar kam to'laydi. Ushbu imkoniyatlar 370 ming tadbirkorga yengillik yaratdi.

Yuqori salohiyatli o'rta korxonalar uchun ham qator soliq va kompensatsiya imtiyozlari belgilandi. Koronavirus pandemiyasi keltirgan iqtisodiy qiyinchiliklarga qaramay, 2023-yilning 1-yanvaridan boshlab qo'shilgan qiymat solig'i stavkasi 12 foizga tushirildi. Tadbirkorlar uchun yana bir yengillik — 2022-yilning 1-iyulidan boshlab bo'sh bino yoki foydalanilmayotgan yer uchastkasiga nisbatan soliqlarning oshirilgan stavkalarini qo'llash bekor qilindi. Shuningdek, tadbirkorlarning shu tarzda ilgari oshirib hisoblangan 2 trillion so'mlik qarzlaridan ham voz kechildi.

Ikkinchi yo'nalish — qulay moliyalashtirish tizimini takomillashtirish bo'lib, bu maqsadlarda kichik biznes loyihalariga 20 trillion so'm yo'naltirilishi belgilandi. Bundan tashqari, tijorat banklari xalqaro moliya institutlaridan ham mablag'lar jalb etadi. Tadbirkorlik jamg'armasi tomonidan kafillik berish imkoniyatlari qo'shimcha 2 barobarga oshirilishi natijasida kamida 15 ming nafar tadbirkorning kredit olishdagi garov masalasi hal bo'ladi.

Uchinchi yo'nalishda tuman va shaharlar sharoitidan kelib chiqib, biznes uchun alohida yondashuvlar joriy etildi. 2023-yildan shart-sharoiti bo'yicha barcha tuman va shaharlar 5 ta toifaga ajratildi. Ularda soliq, subsidiya, kredit foizlari uchun kompensatsiya va kafillik berish, infratuzilmaga ulash bo'yicha alohida tartiblar belgilandi. Yerni xususiylashtirish uchun belgilangan summa, ya'ni yer solig'ining 20 karrasi miqdoridagi to'lov Toshkent shahri va viloyat markazlarida 10 karraga, boshqa hududlarda 5 karraga pasaytirildi.

To'rtinchi yo'nalish — tadbirkorlarning mulk huquqi himoyasiga taalluqli. Yer va mulk ajratish haqidagi qarorlarni bekor qilish, tergov jarayonida mol-mulkni xatlab qo'yish faqat sud tomonidan hal etiladi. Shuningdek, tadbirkorlarning sudlarga murojaat qilish imkoniyati kengaytirildi. Jumladan, ma'muriy sudlarga ariza berishda davlat boji stavkasi 2 barobar kamaytirildi. Tadbirkorlarning soliq idoralari qarori ustidan sudga shikoyat kiritish muddati hozirgi 1 oydan 3 yilgacha uzaytirildi.

Beshinchi yo'nalishda tadbirkorlar faoliyatini nazorat qilish va ularni javobgarlikka tortish masalalari qamrab olingan. Avvalo, tadbirkorlarga nisbatan yangi javobgarlik va jazo choralarini joriy etishga 3 yillik moratoriy e'lon qilindi. 2023-yildan 26 ta idoraning takrorlanuvchi nazorat funksiyalari bekor qilindi.

Alohida qayd etish lozimki, 2017-yildan so'ng, ya'ni 2022-yilga kelib biznesga soliqlar 16 tadan 9 taga qisqardi, pensiya, maktab va yo'l jamg'armalariga biznes uchun og'ir yuk bo'lgan 3,2 foizli yig'imlar bekor qilindi. Ushbu yig'imlar korxonalarning foydasidan qat'i nazar, aylanmadan olinardi, ularning miqdori korxonalarning kamida 25–30 foiz foydasiga teng edi. Mol-mulk, daromad solig'i va ijtimoiy soliqlar stavkalari 2 barobarga kamaytirildi.

2025-yilda To'raqo'rg'on tumanida "Zarbdor tajribasi" asosida drayver loyihalarni amalga oshirish maqsadida sanoat, xizmat ko'rsatish va qishloq xo'jaligi yo'nalishida jami 6 ta loyiha shakllantirildi. Mazkur loyihalarni amalga oshirish uchun Respublika budjetidan mablag'lar ajratilishi ko'zda tutilgan bo'lib, moliyalashtirish ikki bosqichda amalga oshiriladi. Shundan, "Zarbdor tajribasi"ning 1-bosqichida 2 ta loyiha uchun 6,2 mlrd so'm ajratilgan. Unga ko'ra, tuman markazidagi "Yangiobod" MFY hududidan oqib o'tuvchi "Kosonsoy" soyining 2,6 km qirg'oq qismini qisqartirish va betonlash orqali foydalanilmayotgan yer maydonida 30 tadan ziyod savdo va xizmat ko'rsatish obyektlari tashkil etiladi.

"Kumidon" MFY hududidagi 10 gektar maydonda joylashgan kichik sanoat zonasining 5 gektar hududini tekislash orqali yer maydonlarini 15 ta lotga boʻlingan holda auksion savdolariga chiqarish orqali sanoat loyihalari tashkil etiladi. Ushbu loyihalar amalga oshirilishi natijasida 100 tadan ziyod yangi tadbirkorlik subyektlari tashkil etilib, 505 ta yangi ish oʻrinlari yaratiladi hamda aholi va mehmonlar uchun qulaylik yaratish bilan birga, tadbirkorlik muhitini rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kelajakda iqtisodiyotning korxonalarda modernizatsiya jarayonlarini boshqarishda, fikrimizcha, quyidagi mexanizmlarni joriy qilish lozim:

birinchidan, iqtisodiyotning yetakchi sanoat korxonalarida modernizatsiya qilish jarayonlarini boshqarish boʻyicha yagona tizimni ishlab chiqish yoki yagona boʻgʻinni tashkil etish;

ikkinchidan, sanoat korxonalari umumiy menejmentida modernizatsiya qilish jarayonlarini boshqarish boʻyicha tartib va prinsiplarni kiritish;

uchinchidan, korxonalarni modernizatsiya qilish, texnik va texnologik yangilash uchun olib kelingan asbob va uskunalarni oʻz vaqtida, belgilangan hajmda oʻrnatish va ishga tushirishni qatʼiy boshqarish;

toʻrtinchidan, texnologik, maʼnaviy va jismoniy eskirgan asbob-uskunalar salmogʻi yuqori boʻlgan korxonalarni doimiy audit va monitoring qilish boʻyicha mutasaddi tashkilotlarning boshqaruv rolini kuchaytirish;

beshinchidan, iqtisodiyotning yetakchi tarmoqlari korxonalarida modernizatsiya jarayonlarini boshqarish samaradorligini baholash tizimini ishlab chiqish va amaliyotga joriy qilish.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati:

1. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2026-yil 16-fevraldagi "Mahallani rivojlantirish va jamiyatni yuksaltirish" yilida ustuvor yoʻnalishlar boʻyicha islohotlar dasturlari va "Oʻzbekiston — 2030" strategiyasini amalga oshirish boʻyicha davlat dasturi toʻgʻrisida"gi PF-22-son // URL: https://lex.uz/docs/-8050787
2. Sirojiddinov, I. Q. (2021). Financial support for economic development of regions in the context of the coronavirus pandemic. ISJ Theoretical & Applied Science, 02 (94), 187-190.
3. Sirojiddinov I., Botirova R. Liberazition is acrucial condition for creating modern agriculture in Uzbekistan. - International Journal of Research And development, march 2020.
4. Features of investment processes in the economy in the conditions of the coronavirus pandemic. - EPRA International Journal of Multidisciplinary(IJMR) - Peer Reviewed Journal Volume: 6 | Issue: 7 | July 2020 || Journal DOI: 10.36713/epra2013 || SJIF Impact Factor: 7.032 ||ISI Value: 1.188
5. Sirojiddinov I., Xodjiboeva I. Innovatsionnыe protsessы v ekonomike regionov v usloviyax koronavirusnoy pandemii Molodoy uchenыy". – 2020. - №20.
6. Sirojiddinov I., Botirova R., Xakimov A. Innovation as an important factor in the development of the agricultural sector of the region's economy Innovation as an important factor in the development of the agricultural sector of the region's economy- Journal of Critical Reviews ISSN- 2394-5125 Vol 7, Issue 5, 2020.
7. Sirojiddinov I., Botirova R. Liberazition is acrucial condition for creating modern agriculture in Uzbekistan. – International Journal of Research And development, march 2020.
8. Baxriddinov N.Z. Issues of financing the innovative activity of the enterprise // "Bozor, pul va kredit" scientific-practical journal. №3 / 2018. Pp. 56 - 59
9. Sirojiddinov I. Q., Sirojiddinov K. I. opportunities for the development and increase of fruit, vegetable production and the export potential of the industry //Theoretical & Applied Science. – 2021. – №. 4. – S. 87-90.
10. Sirojiddinov Ikromiiddin Qutbiddinovich. Features of accounting and financial control in small business. – INTERNATIONAL JOURNAL OF RESEARCH IN COMMERCE, IT, ENGINEERING AND SOCIAL SCIENCES ISSN: 2349-7793 Impact Factor: 6.876., Volume: 16 Issue: 04 in April 2022.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2026. № 4

© Materiallar ko'chirib bosilganda ""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz